

Tal, hållit å gamla Carleby
rådhus den 1 november 1796, af
Carl Johan Nordl...

Nordling, Carl Johan,

1700-1829 81 Ca Gust. IV Ad. Br. 1796

1796

Nordling, C. J.

Ex. A

Vitt. Sv.
vers Kungl.
Gret. Wad.
(P. x.)
1700-1829
1796

Tal,

Hållit å Gamla Carleby Rådhus

den 1 November 1796,

af

CARL JOHAN NORDLING,

Magister och Pastors Adjunct.

WASA,

tryckt af Georg Wilhelm Londicer.

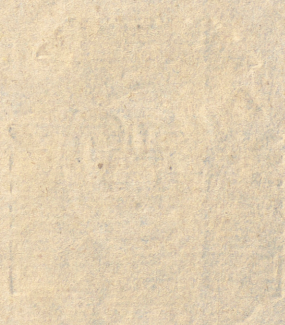
[Handwritten signature]

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

CHICAGO, ILL.

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

200

Til

Hans Majestät

Konung

GUSTAF ADOLPH.

Hans Meißner

König

ERSTE ADOLPH

Vördade Åhörare!

Aderton år äro nu framskridne sedan den dagen upgick, som tillsade Sverige: Misströsta icke. Ledig hade Svenska Thronföljden i nedstigande led redan stått i sju fulla år, och med smärta hade det upmärksamma och långtande Svenska Folket efter tolf år snart förlorat hoppet at se Svenska Thronen besästad för framtiden af de älskade Vafarne.

Men 1778 den 1 November framskrider Solen, Dagens Drott, så majestätlig och någd på fåstet och bjuder glädjen i det redliga men sorgsna Svenska bröstet, och säger:

Stig GUSTAF fram för Svearne
Och deras Sällhet dem förkunna.
Såg: Himlen ån vil Eder unna
At se på Thronen Vafarne.

GUSTAF stiger upp för Sine nu församlade Ständer; och om endast tårar vittna om den högsta glädje så blifva de denna gången ymnigt mötte från Thronen af Folket. I allas anleten stod förnöjelsen teknad. Med förtjusning fram-

framkallade mödrarne sine barn, och lärde dem fåga: GUSTAF ADOLPH. Leende tog gubben glaset, drack det i botten och instämde i ynglingarnes fånger, dem Poëterne vid tillfället författade. Likt stjernhvalfvet den klara vinternatten lågade Ståderne. Fåfångt arbetade girigheten och behofvet at slåcka de tända ljusen. Lamporne brunno lika klara i Torparns koja som glädjen i hans bröst. Landsbygden skallade Himlens lof och Zerapherne nedböjde sig, lysnade och deltog i det samljud från Svearnes hjertan, som förenade sig vid Allmagts Thron-

Så, Åtling utaf Vasa Stam!
 När Du i ljuset först framträdde,
 Så Du hvart redligt hjerta glädde,
 Så läckade Du tåren fram.

Likt blixten skyndade ryckett om Kron-Printsens hålsa och tilväxande krafter kring länderna, och ökade glädjen hos det Honom välsignande Svenska Folket. Kring Hans vagga sväfvade Dets ömtåliga hopp och den välgörande Naturen upfylte snart allas önskan. Af en Gud-ålskande och Om Moder emottager Han redan första intrycken af den vörndnad för Det Guddomliga Majeståtet, den kärlek til medmänniskjorne, som varit så oskiljaktig från SOPHIA MAGDALENA och sedan blifvit så beståndigt förenad med GUSTAF ADOLPH.

Den Vifaste bland Konungarne finner Sin
 Son

Son, tidigt mognande, redan skickelig at upfostras af Lårdomen, Vetenskaperne, Erfarenheten och Religionen; och GUSTAF behöfver icke länge välja, innan Han framkallar en *Rosenstein* och en *Flodin*. — Den Telningen bildas nu som med tiden skal bära och utdela så stora och välgjörande frukter.. Under GUSTAFS upfikt och med desse Upfostrares handledning försvinna snart de första åren i Vishetens och Dygdens Schola, med en tilväxt, som kommer den förtjuste Medborgaren at håpna. — Konung GUSTAF sammankallar siffta gången Ständerne til Gesse, för at samtala med dem om Sine och deras angelägenheter, och GUSTAF ADOLPH, mån om tilfälle at kunna tilfredsställa Svea Inbyggares längtan, lämnar dem ock derstädes et sådant vedermåle af Sin förkofran i de kunskaper som egna en blifvande Regent, at alle närvarande redlige förefågo Secler af Sveas fortfarande fällhet. — Du tildrog Dig, Dyre Prints, redan vid detta tilfälle allas hjertan. Icke Borden från en i alla tider af alla Svear högstvördad Ått gaf Dig dem; Icke erkånslan för en Mild Faders Storverk gaf Dig dem. — Du nedlade grunden i Ditt eget hjerta til rättigheten af deras, och i Ditt Snille, at man öfverlämnade sig med fullt förtroende.

Men just då Du, Älskade Kron-Prints! dricker vishetens nektar, ransfakar häfderna, utvecklar snillet, förädlar hjertat, står den Thronen ledig, som med så mycken glants, så mycken

* 4

vis-

vishet, få mycken mildhet var upfyld, och Svea kallar Dig at stiga dit upp.— Men hvad — Du håpnar —

Stig upp på Dine Fäders Thron,
Fast blodbestänkt Du honom finner;
Stig upp Du GUSTAFS ende Son!
Fast blodet från Din Fader rinner.

Men nej — Du håpen ännu står —
Du ser på Folket och Ditt hjerta
Och på Din Mor som bleknad går
Vid Bären stum utaf Sin smårta,

Ja — Du är Son och hjerta har —
Du ser Din Fader för Dig mördad
Uppå den Thron der Han som Far
Af Sina barn bordt vara vördad.

Men än en gång — Stig modigt opp!
Ditt Folks välsignelser Dig följa.
Låt Åran stilla qualets bölja
Och blif vår Fader — Du vårt Hopp!

GUSTAF den Tredje är icke mer. Jag förbigår gärna at återkalla til Edert minne, V. Å. det bedröfliga och rysvärda uptråde, som hände de sista dagarne af denne Store Konungs lefnad, och det tilhör icke denne dagen at uprifva de fåren som utom des åldrig uphåra at smårta Eder. — Måtte sådant för evigt vara utplånadt ur tideböckerne och må en forskande efter-

efterverld icke misstyda våra samtida för någre nidingars skull! — Det är ofs nog — GUSTAF den Store saknas — men — Hans Son upgår på Thronen, med hela hjertat upfyldt af begäret til samme Namn.

Ån nekade Honom Hans år at emottaga Riks-Rodret, oackadt förmågan redan skulle rådt Honom dertil, och CARL, Sveriges Arf-Furste, lika ömmande för Sveas väl, som värdig Vasa Namnet, låter Riksbördan läggas på Sine skuldror.

Om den rättvisa, det nit och den ömhet, hvarmed denne Hjelte och Furste öfver fyra år styrdt Svearne, vittna tilfyllest Edert lugn i fridens sköte, Eder fri - och säkerhet, Eder handels-rörelse, Edert hågn af Lagarne och deras snara och noga handhafvande, och Edra tackfamma hjertan.

Men nu nalkas jag det ögnablick, då min svaghet at tolka vår glädje måst skal röjas och då den oreda och oordning i mitt tal skal up-täckas, som icke tilhör lugnet och hvilan. — Dock — I delen med mig lika känslor, hvar-före ock icke förlåta glädjens irrande utbrott?

Dig, Öfverhetens Öfverman!
 Dig Evige, Ditt Folk tilbeder.
 Du ofs i dag den nåd bereder
 Som aldrig nog erkännas kan.

Ell' kanske mer Du göra borde
 At årad bli af Svearne,
 Ån när Du GUSTAF ADOLPH gjorde
 Til deras Kung och Hårskare?

Nej Dig mer lof ej gifvas kan
 Ån då et Folk en Kung Du skånker,
 Som likt med GUSTAF ADOLPH tänker
 Och lika rättvis år som Han.

Se stämpeln på Hans tänkefått,
 Hør föremålet för Hans möda:
 För *Gud och Folket* vil Jag blöda;
 Men segra skal Jag för des rätt.

För Gud och Folket Kungen går
 I dag at Sina krafter tåra;
 Han går at skydda Himlens låra
 Och Sveas vål Hans omsorg får—

—Och fällhet—ja den skal Han skörda
 Ty Gud och Folket gifver den—
 Dig Friden bjuder Himmelen
 Och vi—at låtta upp Din börda.

Ja Himlen alla Svears Vån,
 På ofs i nåde ville tänka,
 Han ville ofs mer fällhet skånka
 Och gaf en GUSTAF ADOLPH ån.

I dag, GUSTAF ADOLPH! emottager Du
 Styrelsen öfver Svea Rike. Med känsla och
 vörd-

vårdnad för Religionen, med kändedom af Dine höga pligter och Ditt viktiga värf, träder Du i dag Ditt glada Folk til mötes, öfvertygad at föaraktet för den förra, oaktadt den största fullkomlighet och nogaste kändedom af de senare, störtar Throner och Riken.

Ve det Folket som emottår, som föraktar Religionens helgade fanningar och ve den Regent som vågar at skymma det ljuset, den ledstjernan som Himlen skänker at uplysa den förvillade dödlige vandraren! — Ån kan Historien icke upvisa en enda Stat som blifvit störtad, der Regent och Underfätare ståldt Religionen til en grundpelare för deras Statsförfattning och des utöfning til en Regla i deras Statsklokhed och vandel; men ryfom vid åsynen af de många ruiner den visar oss af Gudlösa och lastfulla samfund. Religion! du Guddomliga skänk Du grundval för alla Slägters vål, för hvar Medborgares sällhet och ro! Utom Dig, hvad förödelse, huru dyfvert, huru vildt, huru olycksaligt! Men med dig, hvad förnöjsamhet, hvad sänja och människo-kärlek — hvad hopp! Ja du bör icke allenast framför alt skyddas af Regenten om Hans Rike skal bestå; utan då Underfätens öga altid upmärksamt följer Honom i Hans företag, hvad våda, hvad oboteligt ondt — om Han skulle uptäcka, at Regenten förnekade den Guden i Sitt hjerta och Sin vandel, som Han önskade vara vårdad af Sine underfätare? — Och se tvårtom, Konungarnas Konung

ning oskrymtadt dyrkad af Jordens Herrar och Öfverhet, och Du skal snart finna Gudlösheten försvunnen, och vålgörenhet och dygd intagas des ställe i Samhället. Glåds Svea! GUSTAF ADOLPHS hjerta älskar Gud och älskas af Honom tillbaka, och Han går at skydda Din Kyrka med den öfvertygelsen, at det Folk är saligt hvars Gud Denne Herren är och som Honom fruktar.

Vid befordrandet af Samhällets väl möta Regenterne ej fällan likasom en förmur, hvars öfverstigande eller undanrödjande fordrar rådhighet, mod och möda. Denne blir dem så mycket högre, öfvervinnerligare och rysligare, som den oftast utgöres af dem, som närmast omgifva Regenterne och af hvilka de borde vänta råd och krafter. Vid detta hinder — huru många hundrade Regenter hafva icke, äfven med den bästa föresatts, blifvit stående? Vid början af Deras Regering oftast godtrogne, ofta kortsynte och någon gång vårdslöse, har det til slut blifvit Dem en nödvändighet, at Sjelfve göra denna muren ogenomträngeligare, och fölghden har blifvit — den vissaste: Folkets olycka och des förakt och hat til de rådande — och stundom Rikens och Regenters totale undergång och fall. Vid denne skiljevågg, der måste då sanningen, den för Regenterne välsignade sanningen stanna, rättvisan och det betryckta Folkets nödrop stanna, uplysningen — stanna och allsammans tyftua, kufvas och kvävas —

— was — Grufveliga svalg, krossande, skyhöga fåfste! Hvarföre har Himlen tillåtit dig åtskilja Regenten och Folket, och guillottinera hufvudet från lemmanne? — Men se den rättvise, den vakamme och för Sitt Folk Sjelfarbetande Gode Regenten, som låtter alt å sido för et gemensamt vål; och du skal få se det arbetsamma, det redliga och glada Folket i Hans Rike, som tåflar at upfylla sin Öfverhets önskan, och för-tjusens du icke vid denne syn, så är du aldrig vård at bära namn af Medborgare.

I dag GUSTAF ADOLPH! nog ser Du kan hånda någre hinder; nog ser Du mödans tunga bly-ok fårdigt för Dina skuldror, men långt ut at vid målet af bekymrens bana framskymtar dunkelt för Din syn — *Folkets Vål* — Du stretar. Modet och rådigheten åro Dig medfödde; mödan är Dig redan et nöje, och se dimman försvinner. Redan hör Du den halfnakne uslingens rop: *Bröd*; trånga ut genom den giftnade kojan. — Det smårta Dig. Du hör gnyet af de vålgödde Kockarne i sine Herrars offertempel — och Du låger: Jag skal jämka. Redan ser Du den nedslagne Odalmannen infamla rike kårfvor i sin lada, och Du frågar: Hvi är du icke glad? — Han torkar svetten under inbårgningen af sin gröda, och efter en djup suck klagar: Hår förslår ingen ting. — Oaktadt Himlens rikaste vålsignelse och min sparsamma ste hushållning måste jag för mig och mine barn ofta blanda stamp i brödet; ty såden måste

ste säljas til utlagor. — Hvad skal jag göra? Dyre Kung! desse båra de tyngsta bördorne; deras trohet mot sin Konung är och blir oföränderlig; Ack! välsigna Din Allmoge, lätta dess bördor, och de och deras barn — det är millioner, skola bestorma Himmelen för Din välfärd.

Sanningen — skulle Du nånsin Stormågtigste Konung tillåta, at denne gode Ängel fjättras? Nej — Din Spira har redan i bokstafven lossadt den. — Men — skal jag klaga? — men skulle Du tåla at Svensk Man vore tvungen at ifrån fjärran land söka underrättelse om det som förefaller inom Fäderneslandet? Skulle Du tillåta Boktryckare at stå såsom Förmyndare för det Svenska förnuftet? Skulle Du föredraga at den vägen vore tillstångd, som gifve Dig uplysningar om missbruk hos Ämbetsmän, och som alltid bör vara öppen emellan Gode Regenter och et troget Folk? Nej Store Konung! at vara Stor är föremålet för Din möda, och Du vet, at denna åran i vår tid icke mera vinnes med krigsbragder och blod, då Soldaten gör det samma som Fältherren, utan genom det, at taga den förtryckta mänskligheten i försvar, och dertil fordras uplysning — icke allenast i Historien och Lärdomsgrenarne, utan förnåmligast uti alt hvad mänskligheten dagligen lider. Huru många gånger puffar icke uslingen innan han vågar klaga, om ock vägen til Thronen vore öppen; men får han icke lof at nalkas den, så — O nej Gode Kung — Du påkallar den för-

förttryckte, Du hör tåligt hans fanning, Du afhjelper misbruket och befordrar ordningen.

Du går at utdela tjenster — icke efter börd, utan efter förtjensten, och efter den allena, och Du känner ingen annan förmånsrätt bland Dine underfåtare ån den en redlig vandel, en upmärksam erfarenhet och en prøfvad skicklighet gifver dem. Du granskar nogga huru många af denna omäteliga mängd Åmbetsmän kunna umbåras och utmönstrar dem, och Du belastar icke gunstlingen med millioner, som måste utmätas af flere tusende uslingar, som icke åga bröd för sig och sine barn.

Lagen gifver Du sin myndighet och brottslingen sitt straff, ty allena rättvisan är den rätta nåd, som Store Furstar tildela Sine underfåtare, och Du vet at all annan nåd emot enskilte, blifver idel orättvisa emot hela Samhället. Du bemödar Dig at leta upp den skickelige, den förfarne, men framför alt den redlige medborgaren, för at föka hans råd, belöna hans förtjenst och upväcka täflan hos de öfrige.

Såsom Du Allernådigste Konung til Din och vår smärta måste emottaga et gäldbundet Rike, få tilhör det Dig at hjelpa oss, och oss, at låta hjälpas. Det är et hufvuddrag af Din ungdom at vara sparsam och hvar finnes den redlige Svensken som icke önskar Dig vara sådan?

dan? Du går at låta Svenska Folket ännu i slutet af detta århundradet igenkänna och vörda en Konung och en Hushållare, som liknar Konung CARL den XI. vid det förras slut. Då Europæiske Hofvens brillerande prackt trycker skattdragaren, som af vanmagt dignar, då denne ser sig oförmögen at betala räntor för förflörda Capitaler och då yppigheten från den högste Ämbetsmannen til den lägsta fräter alt, få hastar Du at i hushållning lämna efterdömen åt hvar enskildt i Ditt Svea, för at återgifva det des inre och verkliga värde.

Sjelf upammad af Vetenskaperne och de Fria Konsterne, har Du redan såsom Styresman för Sveas förnämsta Lårosåte visat Din smak och kannedom i de samma genom Dina omdömen, och nu hastar Du at lämna dem Ditt hela hägn och beskydd, öfvertygad, at de äro i en Fri Stat, likasom sköna blommor och vålsmakande frugter i den gröna lunden.

En Fridens Vän, går Du at föka Din fällhet i des sköte; och som Du ej behöfver fruckta några upväxande stormar inom Dine landamännen, afböjer Du försigtigt de utifrån hotande dänen, af Historien och erfarenheten någa underrättad, at äfven de *lyckligaste krigen äro olycklige*. —

Monarchernas fara bland et slafviskt folk, aldrig — ja aldrig skal detta spöke sväfva för
Din

Din inbillning—Du betraktar som 'en Huld Fader Dine lydige, men frie barn, Du vårdar deras rättigheter, och då andre stå i fara för en förtryckt menighets raseri, så uprefar Du Dig ärestoder i deras hjertan.

Med denna vörndnad för Religionen, med denna ömhet för Svea Folkets fanna vål och med denna verksamma drift at befordra Din och des åra, går Du i dag, Allernådigste Konung, at blifva Stor och Dina underfåtares hopp hvil- lar tryggt och gladt vid Din Thron.

Dyre Kung! hvad Du glåder allas hjertan! Ifrån gubben til barnet finnes ingen som icke i dag nedkallar Himlens vålsignelser öfver Dig. Ditt Palats gifver åter skall af de millioner rop: LEFVE KONUNGEN, som från alla kanter i Ditt Rike dit sammanstöta.

Gud och Folket har Du, Allernådigste Konung, helgadt Ditt Lif, och af Gud och Folket skal det krönas med all fällhet.

Vår GUSTAF ADOLPH! må Han fäll
Och ålskad lefva i Sitt Rike!
Må Han den Förste GUSTAFS Like
Förblifva intil åldrens qväll!

Må Han den Andre GUSTAFS mod
Och nit för Religionen åga!
Men må öfs Himlen frid tillsåga
Och gifva fällhet utan blod!

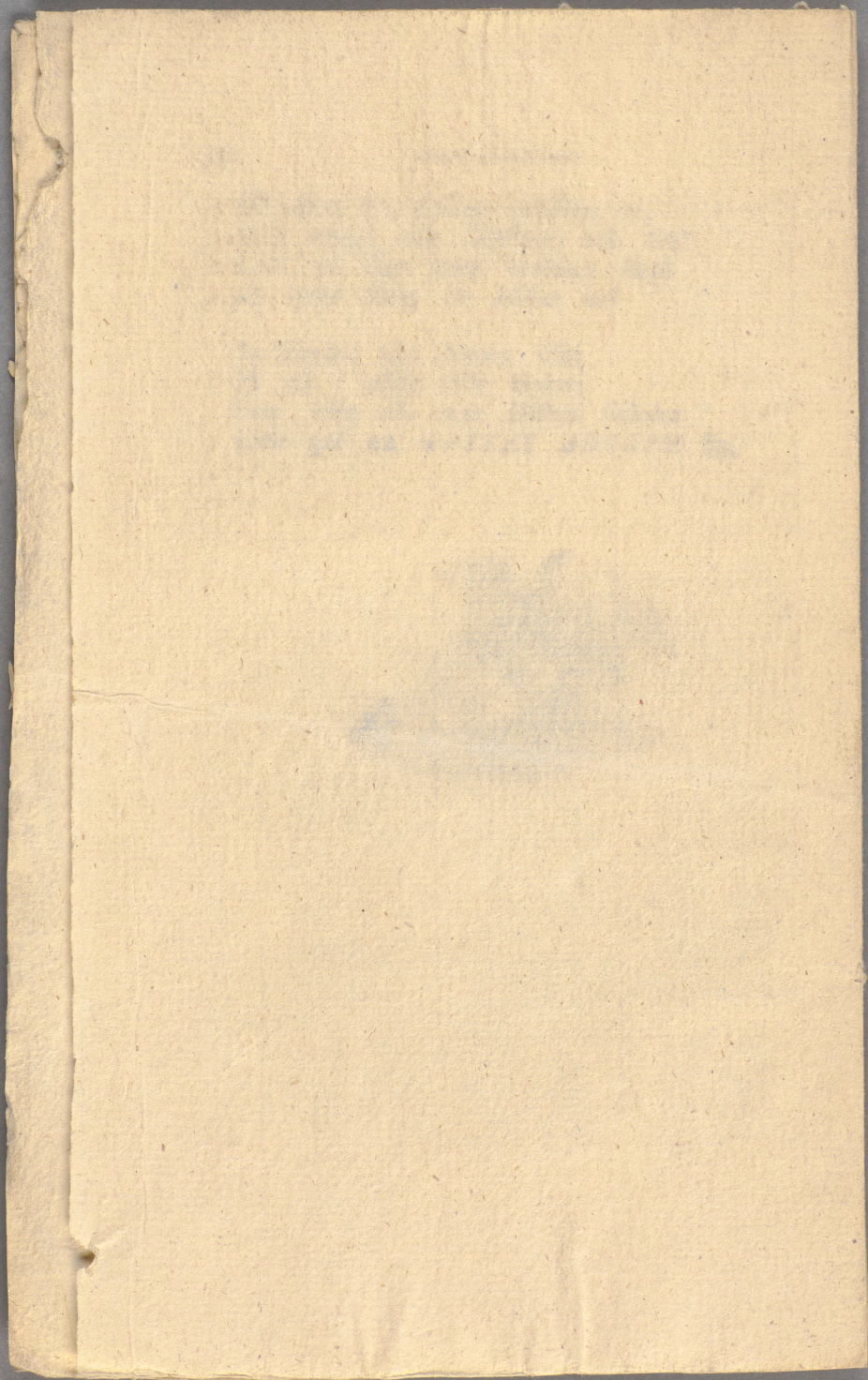
Må

Må Han Sin Faders mildhet ta,
 Och vishet och förstånd och åra!
 Och må Han hela världen lära!
 At hafva Kung är Sällhet ha!

Ja Himlen alla Svears Vån
 På ofs i nåde ville tänka;
 Han ville ofs mer fällhet skänka
 Och gaf en *GUSTAF ADOLPH* än.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

